

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar cotidian independent Românesc în Oradea-Mare.

REDACTIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deak No. 2.
Telefon 10-02.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ.

ABONAMENTE :
Pe un an 450 Lei
Pe trei luni 120 Lei
Pe una lună 45 Lei

RĂVAȘ

10/23 Mai O Treime cea mai înălțare care a pus bază Țării noastre în-egită. În șirul serbărilor naționale cea mai emată pentru a uni gândirea tuturor. O agii s'au adus reprezentanților Coroanei a Guvernului, iar armata falnică întregă jubilat o zi gloria ei magnifică, prin dearea înaintea Domnului încoronat cu Coana din pietre scumpe udate de sânge, oșel. Devotament și urări de bine au de pe buzele tuturor, fără deosebire de ionalitate.

Am simțit totuși o rezervă poate, din rtea conaționalilor? Au avut de spus alte, și au zis cu puține vorbe atât de it! Nu au dorit să conturbe solemnitatea bătorească. Intr'un gând s'au unit toți ațenii, că „pe aicea nu se trece“! Și nfirmarea o exprimă chiar ei!?

* * *

Inteligența este un factor cultural im-rtant. De câte ori se folosește ingenios re îmbunătățire, ea servește — pentru pro-es. Invers, — acopere neputința ome-ască și păcatele ei. De câteori această urmă categorie, nu-și caută refugiul ntru a produce un argument la faptele ilor noștrii, la celea 800.000 suflete sfinte eamului românesc? În timpul din urmă ales!

Lăsați sufletele scumpe! Dați liniște ei supraomenesti! Invocați gloria lor numai nci, când din faptele neperitoare, trebuie învețe generații întregi, acelaș eroism și timent de jertfă! Pace lor! și pace pe mânt!

* * *

Credite după olaltă, se asociază în spre salvarea finanțelor, industriilor și ațiilor Țării. Mai nou creditul industrial. at într'adevăr prin ele, va câștiga forțe industria națională, și încât dacă pe lângă vitatea lor naționalizarea va deveni un îndeplinit de naționalizare, și anume a spiritul adevărat a criteriilor naționale, vom remarca o forță puternică în lupta consolidare, la contrar, — vom asista lupte politice între d. Vintilă Brătianu și Madgearu, fără însă a cuteza să zicem am profitat în interesul celor mici, din să concepe forța cea puternică, solidi-a reputației noastre mult dărăpănată, — ața străinătății.

CONȘTIINȚĂ SAU DUPLICITATE

Sunt oameni cari trăesc pentru aceea, ca bazați pe știri fantastice și supoziții false să-și creeze o bază de justificare — ori dacă vreți o existență proprie caracterului care-l reprezintă. La aceștia în zădar vei căuta o conștiință. Ei trăesc din comerț sufletesc, cumpără și vând interese-principii. Dau. — suum cuique, când pe față când pe alte căi cunoscute mai bine de ei. Pre-cupețesc totul, ca să mușamalizeze și să stro-pească cu noroiu ce se află în jurul lor. Demo-ralizând cavalerii cinstei odată, ei rămân învingă-torii necunoscuți a firelor vieții dăunătoare. Supra-puși sentimentelor naționale, — ubi bene ibi patria, — cresc și să înmulțesc, îmbogățindu-se rod la trupina sănătoasă a neamurilor ca și neghina la holdele de grâu mănoase și verzi.

Sunt oameni cari și la noi dau crezământ acestor elemente. Sunt, fiindcă au ori interese, ori principii cari din punct de vedere național, nu se pot admite.

Sunt oameni, cari conștii, știu aceea ce vreau, sunt cari știind nu vreau să știe, ce este de făcut. Vom ridica valul și ne vom forma unele păreri mai precizate, chiar având convingerea că va veni orgoliul, — care-l așteptăm, și care până acuma ni s'a apropiat tiptil și înmănușat.

Voiu stabili fapte, în deplină conștiință. Mai anul trecut a sunat gornul din acestea părți și a pornit o mișcare intensivă pentru apărarea drepturilor culturale dela frontieră. A răspuns clo-potele mici a conaționalilor din această parte.

S'a vorbit mult, s'a anchetat mult și nu s'a făcut altceva, decât s'a trecut peste interesele vitale ale noastre și s'a dat curs liber manifesta-țiilor străine cari de noi sunt sprijinite. În zădar am ridicat cuvântul nostru o seamă de intelectuali, în zădar am adus ca un argument istoric asigu-rarea colaborării cu conaționalii, pe motive de ordin subordonat material — în lipsa de parale la buget, a fost mai puternică vorba răsunătoare a altora, străini de cultură, străini de sufletul nostru.

La acțiunea pentru teatru românesc răs-punsul forurilor superioare a fost, că concesiunea pentru teatrul orășenesc „Regina Maria“ din Oradea-Mare, pe stagiunea anului 1922—1923 s'a eliberat fără consultarea Consiliului orășenesc al cărui proprietate este teatrul, la mâinile unui străin, cu trupă curat maghiară. Acest director cu cunoștința Ministerului, contrar dispozițiilor lui, fără contract cu orașul, funcționează și azi, ca domn asupra situației, rămânând că de câte-ori vin trupele de propagandă românești, să se ne-gocieze pentru recompensarea aceloră, adecă ca graiul românesc să fie suferit condiționat de in-teresele lui particulare.

Nu vom invoca motivele de sentimentalism, Cultura — civilizația și dezvoltarea lor sunt deter-minate de o muncă conștie, și prin caractere adevărate. Materialismul va absorbi elemente pre-țioase în gâtul său setos, dar omenimea păstrând caracterul popoarelor naționale, — a elementelor din care este compusă, — va trece în dezvoltarea naturală, la discompunerea organică a paraziților.

În această credință, lupta pentru un timp a încetat, dar nu s'a sfârșit. De un timp încoaci s'a luat din nou în discuție problema teatrelor dela noi. În deplină înțelegere cu reprezentanții chemați ai culturii maghiare, s'au stabilit anume norme, în baza cărora s'ar putea organiza teatre, în cari lângă olaltă, paralel, se va da libertate

de dezvoltare culturii română-maghiară, prin orga-nizația trupelor mixte de teatru.

Iata hotărârea comitetului teatral din Maiu 1923 semnat de reprezentanții intelectuali români și maghiari:

Comisia teatrală a orașului Oradea-Mare împreună cu Consiliul Municipiului Oradea-Mare în primăvara anului 1922 au înaintat un memoriu pentru organi-zarea unei trupe teatrale româno-maghiară cu sediul în Oradea-Mare. Hotărârile referitoare la vremea aceea au fost înaintate forurilor competente spre aprobare, cerând totodată și aprobarea, respective lichidarea unei subvenții din partea Statului pentru asigurarea materială a artiștilor, cari s'ar fi fost angajați.

În baza aceluși memoriu și în prezența d-lui In-spector a teatrelor Șoimescu, ca delegat al Ministerului Cultelor și Artelor, după diferite anchete s'a stabilit planul detaliat al organizației. Acest plan în lipsă de fonduri, respective a mijloacelor materiale, — subvenție, care trebuie s'o dea Statul, nu a putut fi aprobat de Mi-nisterul Cultelor și Artelor, astfel fără consultarea Pri-măriei orașului Oradea-Mare și fără cunoștința Comisiei Teatrală, Ministerul a eliberat târziu, după deschiderea noiei stagiuni teatrale, concesiunea pentru teatrul din Oradea-Mare la mâinile d-lui director maghiar Parlaghy. Decisul a sosit mai în curând la mâinile D-lui Director, decât a fost primit de autoritățile locale, Prefectura, Pri-măria ori Comisia Teatrală.

Concesiunea d-lui Parlaghy espiră la 1 Sept. a. cor. și a fost eliberată cu condiția, că, directorul maghiar este obligat a pune teatrul la dispoziția tuturor trupelor românești autorizate de Minister, și va încheia contractul cu orașul conform înțelegerii reciproce.

Luând în considerare că d-l Parlaghy nu a ac-ceptat din diferite materiale, nici condițiile stipulate în formularul de contract redactat de Comisia teatrală, și nici proiectul de contract al Consiliului orășenesc, de prezent situațiunea extracontractară se prezintă astfel că, directorul trupei maghiare Parlaghy, joacă cu autorizația Ministerului, fără contract cu orașul în teatrul „Regina Maria“, care este proprietatea orașului Oradea-Mare.

Atât Consiliul comunal cât și Comisia teatrală sunt ferm decși, a stabili pentru stagiunile viitoare tea-trale o situațiune normală, și care corespunde și situa-țiunei elementului românesc ca element conducător în Stat. În înțelegere s'a decis că, vor realiza planul trupei româno-maghiară deja cu începutul de 1 Septembrie a. cor. Constată însă dela început că existența liniștită a organizațiunei se va face posibilă numai prin acordarea unei subvenții din partea Statului.

Memoriul înaintat de noi fixează o idee nouă, în-seamnă o inovație și în baza lui ar fi timp îndelungat asigurată existența morală și materială a unei trupe teatrale românești pentru nordul și vestul frontierei Țării.

Comisia teatrală a orașului Oradea-Mare a decis că, cu aprobarea Ministerului Cultelor și Artelor va des-chide concurs pentru Teatrul „Regina Maria“ cu înce-putul din 1 Sept. 1923.

În baza acestora cu onoare opinăm, să binevoiți a aproba condițiunile fixate pentru concesiunea teatrului din Oradea-Mare, totodată rugându-vă să binevoiți a autoriza consiliul orașului cu luarea dispozițiilor necesare, și a-i da plein pouvoir ca, în baza condițiilor sus ex-puse pe lângă observarea formelor legale, sub controlul prefectului județului Consiliul orașului să poată lega con-tractul cu concurrentul care se va afla de mai de încre-dere și mai avantajos, iar Ministerul în principiu admite că, nu va elibera concesiunea pentru teatrul din Oradea-Mare și a Consiliului orășenesc ca parte contractantă pe lângă condițiunile aci stipulate. Totodată cu onoare vă rugăm să binevoiți a contribui și din partea D-Voastră la munca aceasta de o mare importanță și care în-seamnă o dezvoltare monumentală în cultura neamului românesc, precum apar întocmai și interesele culturii ge-nerale; prin aceea, să binevoiți a aproba o subvenție anuală potrivită programului și referințelor dela frontieră între cari trăim, iar încât aceasta nu ar fi posibil, să binevoiți a ne aviza de urgență, cum să rezolve che-stiunea teatrului din Oradea-Mare, comisia centrală și consiliul orășenesc stabilind o situație potrivită și sim-țului național românesc și nivelul de artă și intereselor conaționalilor noștri.

În așteptarea răspunsului grabnic, de a lua dispo-ziții, primiți, vă rog, încredințarea celui mai deosebit respect.

Preș. Comisiei Teatrale Membrii în Comisiune
Șt. Mărcuș Dr. Popa și Dr. Popper.

Abonați-vă la
Vestul României

S'au alarmat însă din nou după culise toate forțele vrăjmașe. Sună clopotele în presa străină din întregul Ardeal și într-o anumită presă din București, chiar până'n apropierea Mitropoliei, bat în dungă clopotele de pericolul și pieirea culturii maghiară.

Vedeți, aici este taina luptelor de azi. Adversarii ne cunosc prea bine, ei știu cum pot aplica loviturile cu succes! Au la îndemână arme, cu cari noi nu putem lupta. Adevărul prin Chistos a fost răstignit pe cruce, și iudeii din împrejurul Golgotei, răzând și în bătaie de joc au strigat „Mântuește-te acum, dacă ești fiul lui Dumnezeu!“.

Aceleași strigăte la auzim și noi. Și ne cunoaștem datorica, fără a fi scrisă în litera tratatelor de pace.

Venim să o spunem, că ne trebuie teatru mixt, — cu trupă româno-maghiară, — la Oradea-Mare. Venim să o spunem că aceeași organizația va trebui să ia ființă la Arad, iar la Sibiu cu trupă româno-germană.

Ideea e nouă. Dar este potrivită timpurilor. E nouă, și-i combătută pe diferite motive atât de români cât și de maghiari și de evreo-maghiari. Fiecare vine cu un argument specific.

Organizația servește interesele tuturor, reduce numărul concesiilor teatrale la posibilul de traiu, și asigură existența, dezvoltare și nivel artistic tuturor!

Cu un ajutor minimal al Statului, rezultatele sunt incomparabile, față de acțiunea trupelor de propagandă esmise dela București. Cu aceeași subvenție, care o vor primi ele, pentru câta 60 de reprezentații românești, se va crea o trupă stabilă românească, care va da pe an 180—200 reprezentații la orașe, și va desvolta o activitate rodnică și la saie.

Ori poate cine-va să-și închipue, că bunăoară Teatrul Național din Cluj, va putea face teatru la nivel, și o propagandă intensivă cu o singură trupă la Cluj, Oradea, Arad, Satu-Mare, Târgul-Muraș, Beiuș, Bistrița, Dej, Șimleu, Si ghetul-Marmației și alte centre. Nu este posibil omenesc. Dară nu este posibil nici cu trupă stabilă la Cluj și cu o trupă de propagandă prin orașele mai sus indicate. Așa nu se face cultura, de elementul conducător în stat la o frontieră, după cum o avem noi astăzi.

Nu trebuie să poarte frică trupele de propagandă românești. Va rămânea teren de activitate destul și pentru ele.

În ce privește finanțarea trupelor mixte, să ne fie îngăduit a asculta părerea altora, însă a nu cere un amestec interesat al aceluia, cari prin trustul teatrelor maghiare concesionate în Ardeal, ar dori să mai mărească veniturile, cari le-au avut până acum, și cari dupăcum dovedesc cazurile recente a directorilor maghiari din Arad și Timișoara nu mult se ocupă cu sufletul artiștilor și existența lor.

Dorim selecționarea elementelor nepotrivite în artă, cerem controlul nivelului artistic a artiștilor străini, ca să nu creștem proletari în artă, vrem ca artistul să fie un pătaș apreciat la venitul care crește din sudoarea lui. Dorim să eliberăm artiștii în țara noastră liberă, de orice amestec strein.

Aceasta-i chestiunea, care nu le place adversarilor, acestea sunt faptele, cari vin să le doboare prin invenții răutăcioase.

Dacă am fi răuvoitori, și orbiți de patimă, precum sunt unii dintre genialii conducători ai culturii teatrale maghiare, am zice referindu-ne la cazul din Pressburg (Pozsony). E foarte bine! Dacă teatrul maghiar acolo a nimic în timp scurt teatrul vechiu și la nivel german, la noi se va întâmpla tot așa, cu teatrul maghiar!

Nu trăim însă vremurile de pe atunci, precum am uitat și acțiunea aceluia despre cari spune cronica, că acum sunt 10 ani, când Zaharie Bârsan în apostolatul său pentru cultura românească a cerut la Cluj sala teatrului, a exclamat, că mai bine să se nimicească întreaga clădire, decât să răsune acolo cuvântul românesc.

Noi discutăm aceasta chestiune de prea mare importanță, având în vedere raporturile din prezent, și din punct de vedere mult mai superior.

Nu invoc elemente de justificare, pentru că noi, cari am făcut cultură românească și în vremuri de pace, știm sprijinul care ni l'a dat Statul maghiar.

Am și eu astăzi toată cinstea față de cultura maghiară și germană în care am crescut, totuși cultura mea, este cultura neamului românesc, din al cărui sin m'am adăpat.

Ce se întâmplă?

Vedem conaționalii noștri în principiu aderând la acțiunea intelectualilor români din Oradea-Mare, de altă parte vedem, că alți conaționali subminează lucrările prin capital adunat pentru crearea teatrului curat unguresc. În fruntea mișcării stau oameni cu răspundere, despre cari auzim că ar fi și gata să și plece peste frontieră la Budapesta.

Câtă lipsă de sinceritate, și câtă naivitate pentru orbirea noastră!

O farsă care se joacă cu asistența unor intelectuali români!

E timpul suprem, ca Ministerul Cultelor și Artelor să dea soluționarea cuvenită problemelor teatrale dela frontieră, apărând prestigiul culturii românești!

La o parte cu elementele destructive! Înainte elementul de înțelegere!

Conștiință și sinceritate!

Ștefan Mărcuș

Preș. Com. teatral din Oradea-Mare.

ZIUA DE 1023 MAIU IN ORADEA-MARE

O sărbătoare demnă. Steagurile arborate falfăe în teritoriul întregului oraș dând un aspect solemn și la exterior. Trupele, școlile sunt adunate de dimineața pe Piața Unirii și în străzile laterale.

Serviciul divin să celebrează la Catedrala gr. ort. de P. S. S. Epp. Roman Ciorogariu cu mare asistență de față fiind în fruntea autorităților militare și civile și D-l Ministrul la Comunicațiilor General Traian Moșoiu, iar la biserica gr. cath. de Il. Sa canonic, conte Papal Dr. Iacob Radu, aici armata a fost reprezentată prin D-l General Teodorescu, autoritățile civile prin D-nii subprefect Tempelean și ajutor de primar Dr. Voștinari Ioan.

La orele 10 și jum. a început defilarea trupelor bine echipate și în ordine exemplară, cu școlile — în fruntea profesorilor — în ordinea următoare:

1. Școlile de fete și băieți
2. Cercetașii
3. G-1 de Brigadă Soós, Col. Bardossy
4. Ofițeri din garnizoană
5. Școala de administrație
6. Rgtul Vânători
7. Bicicliștii
8. Mitralierele
9. Rgtul de Inf. 85 înfrunte cu col. Aricescu
10. Regtul 6 pioneri
11. Școala de jandarmi
12. Brigada 17 Art. în frunte cu Col. Ioanid
13. Rgtul 33 art. cu caii foarte bine grigiți
14. Rgtul de Cavalerie în frunte cu Colonel Denghel.

Revista trupelor s'a făcut de D-ni: Ministrul Moșoiu, G-1 de Divizie Comdt al Div. 17 din Oradea-Mare Marcel Olteanu, P. S. S. Epp. Ciorogariu, Prefect Peter, Primar Bucico, Prefect de Poliției A. V. Catana, Deputat A. Negulescu și mulți alții.

Sărbarea dela Primărie, se începe cu imnul regal cântat cu mult avânt și însuflețire de Corul Școlii de Administrație din Oradea-Mare.

Cel dintâi în cuvântul D-l General Olteanu care în numele Armatei se exprimă astfel:

D-le General, D-le Ministrule! În numele trupelor din Oradea-Mare și de pe tot teritoriul acestei grădini frumoase ce se numește Crișana vă rugăm a fi interpretul nostru și a transmite guvernului țării și marelui nostru Voevod și Căpitan, omagiile noastre de credință și devotament. Vă rugăm a transmite Majestății Sale Regelui Asigurarea și încredințarea că granițele trase au fost, sunt și vor rămâne inviolabile, și vom fi straia neclintită așa cum am învățat dela Strămoși.

Episc. Ciorogariu luând cuvântul în numele bisericii ortodoxe se exprimă:

A fost o mică România la părțile orientului apărătoare a civilizației Istoria Sfântă a nemului românesc este istorie nemuritoare. Ziua de 10 Maiu este ziua sfântă a neamului, este sărbătoarea tuturor românilor. Este sărbătoarea întregă nații române adunate la sânul Maicei Sale. Sărbătorile înalță inimile. Acum 7 zile eroii rămași vii în urma cataclismei mari, au depus coroane de lauri și flori pe mormântul eroilor ce dorm somnul de veci. Pe aceste morminte, școlărițele au sămănat flori atât pe ale dușmanilor de eri ca și pe ale eroilor noștri. Războiul a încetat și începe pacea productivă. Armata este apărătoarea acestei păci, sub care să se desvolte poporul român. S'au fărâmat patimele și se clădește azi o casă nouă. Biserica ortodoxă română, aceea biserica care a inspirat veacuri de a rândul sufletul mare al poporului românesc — pune piatra fundamentală a acestei noi clădiri, a iubirii de patrie și neam.

Vă roagă să depuneți la treptele tronului, nestrămutata noastră iubire, dragoste și devotament. Încredințați pe M. S. R. că la această frontieră alături de brațul

viteazului ostaș trăește o armată a păcii și cre care va păzi cu viață ei această graniță. Trăiască Regele.

Canonic Dr. I. Radu: În numele bisericii gr.-cat. citește o cuvântare prea frumoasă, care din lipsă spațiu o vom publica în numărul nostru viitor.

Halász: Parocul romano catolic din Velen, numele bisericii catolice din Oradea — aduce asf din partea credincioșilor catolici. — Dacă unirea telor este puternică, se desăvârșește fericirea — Sine Deo, este o zicătoare care trebuie să aibă via mai mult ca ori când și toți trebuie să lucreze la apărarea și prosperitatea patriei.

Vorbesc apoi pe rând: Preot Csernák Din partea bisericii reformat, încredințarea că toate naționalitățile vor trăi în înțelegere zic: „Trăiască Regele“.

Protopop Materni Emeric din partea bisericii rane, care între altele accentuiază că reformații de ungară, nu vrea să moară ei să trăiască pe acest pământ pe cari voesc a trăi cu dreptate în spre binele și creșterea aceste. Patrii. Nu voește a strica solemnitatea bărei spuindu-și necazurile. Simțământul ce-l nedreptății acum este acela al dreptății și libertății sufletului. Termină strigând Trăiască M. S. Regele.

Dr. Kecskeméti vorbește în numele izraeliților logi. Toți fii români se bucură de această zi mare pe cerul strălucitor se văd și liniile întunecate, dar noroc numai pentru timp și aceste linii negre dispare lumina se arată. Această lumină este sufletul poporului român. Glasul nostru se unește cu glasul sărbătorii al tuturor și strig: Trăiască România. — Corul „Eroi au fost și sunt încă“.

D. Stancescu primul președinte al Curții de apel aduce omagiile magistraturii, către tron și guvern.

D. Fucs Benjamin depune omagii în numele d. liților ortodoksi.

D. Prefect Iulian Peter. În numele județului vă rog să binevoiți a transmite guvernului devotați întregii populației din Bihor. Vă rog respectuos d. nistru a depune la picioarele Înaltului Tron, o telegramă întregii populații, fără deosebire de nație și religie, întregul județ Bihor.

D. Hovany rector la Academia în numele Aca. ține o caldă cuvântare exprimându-se. Visul neamului nostru a fost realizat. Aproape toți care vorbesc aceeași limbă adunat în una și aceeași mândră țară.

Majestatea Sa când a fost în Moldova a arătat că a fost cel mai bun român și când i-s'a cerut a țara, a răspuns cu mândrie că preferă a muri în dorobanților săi. Prin fapte eroice s'a stabilit indestructibilă a poporului cu regele său.

Poporul român nobil este paza și chezașul țării spre orient și e menit și capabil ori-când Pe aicea nu se trece.

D. Primar Bucico depune omagii în numele riei Oradea-Mare și se exprimă. La serbările noastre zile în care cu drag ne aducem aminte de marea de care se leagă unirea de azi.

Prin unire am câștigat pe câmp de luptă și unui regat. Prin unire am realizat unirea noastră granițele etnice.

Ziua de 10 Maiu 1866, noi din Crișana nu o torim decât de 4 ani și asta grație bravurii noastre care în frunte și condus de bravul General soiu, ne-a dezrobât în ziua învierii.

Vă rugăm Domnule Ministrule a vă face înțelegerea exprimării omagiilor și devotamentului nostru către guvern și armată. Trăiască M. S. R. trăiască viteazul, trăiască România.

Dr. Popovici depune omagii în numele medicilor din Bihor.

D. Catana prefectul poliției depune omagii în numele poliției exprimându-se.

Din 4 unghiuri ale României, întreaga suferință mânească, serbează ziua cea mai mare a neamului nostru. Azi serbătorim o întreită serbătoare:

10 Mai 1866, când un domn mare a intrat în țara țării.

10 Mai 1877 este ziua când România proclama independența ei, care a fost consfințită de bravura:

10 Mai 1881. Zi în care oțelul tunurilor de armată se transformă într-o mândră coroană de depune pe fruntea primului rege român.

Făurirea trecutului dacă se datorează în parte marelui și nației, acestea au fost conduse de dinaintea noastră, cărei-a i se cuvine deci și serbarea și recunștința. Trăiască M. S. Regele, dinastia și armata.

D. Dr. Gheorghe Popa aduce omagii în numele tarilor publici din județele Bihor, Sălaj, Satu-Mare și Maramuraș.

Ioan Papp direct. Liceul Gojdu. Aduce omagii corpului profesoral al școlilor secundare către dinastia.

Prof. Speranța în numele asociației profesoralilor secundari.

D. Tulbure în numele învățământului primar se exprimă.

În mulțimea de spectatori a serbării de azi auzit unele glasuri care spuneau că prea multe naționale avem, că prea de multe ori arborăm național tricolor, pe mândrele clădiri din Oradea.

Azi e pranicul care ne răsună de prea suferințe din trecut. Cei din temnițele de pământ pot zice că azi avem peră mult soare. Vă rog d. nistru a asigura guvernul și M. S. R. că școala română granița de vest se străduiește a educa pe copii să fie buni și harnici cetățeni.

Pe urmă d. Radulescu aduce omagiile la Postă, Telefon-Telegraf.

D. General Moșoiu ministru comun. răspunde astfel în numele guvernului.

Mulțumesc tuturor șefilor de am. Înalt Sf. Sale D. Episcop Ciorogariu și General Olteanu, pentru încredințarea și aduse Marelui Nostru Rege și voi transmițeați pe M. S. Regelui Ferdinand I. al tuturor ro

CRONICA ARTISTICĂ

urăm de câteori putem înregistra acțiuni
varea culturii în acest oraș. Cu plăcere am
ă, că Adunarea generală a Cercului Catolic
are sub prezidenția Episcopului Ioan Kará-
insistența distinsului preot Vasile Bănăs, a
sumă câștigată prin un împrumut benevol
să renoveze cea mai mare sală de concert,
sistărilor locale și a nivelului artistic. Se va
să sală cu accesorii comode pentru repre-
vel.

tenor Burian de origine din Ceboslovacia
Budapesta, a dat câteva concerte în Oradea-
Ardeal. Acuma cântă la Teatrul „Regina
Oradea-Mare cu d-soara Spiegel Anna în
în opera Pagliacci, cât și în opera Carmen.
după aventurile lui de pe timpuri. Rămâne
său. Ziarele informează că o fetiță artistă
fugit împreună cu el din Arad. Concertele
niciodată nu erau sigure. Abzicea în ultimul
tusi astăzi acestea reprezentații-concerte par
te ca oriși când. Omul în etate este mai
tinerul juvenil. „Musica“ reprezentanța de
Oradea i-a intentat proces, a intervenit cu
u poată cânta la teatru, fiind în contract cu
rezențanță. El și-a clarificat situația și a
eta primului său concert din Oradea-Mare
suma de 60.000 Lei. La reprezentațiile date
în teatru, nu era loc nici măcar de stat.

de cifre spun mai mult, decât orice cuvinte.
rie, că după artiști străini se solvește la ad-
financiară ca impozit de lux. Nu știm,
dat absolvare dela plata acestei sume din
sterului. Am vrea însă să știm, cât s'a solvit
Statului?

u ca să fie concertul în deplină ordine, era
ca artistul Burian să aibă și autorizația Mini-
telor și Artelor impusă prin anumite norme,
știi din străinătate.

engrin“ la Opera Română din Cluj. Am
reprezentația a 3-a a operei „Lohengrin“. M'am
teatru cu oarecari nedumeriri, însă mărtu-
lăcere că am fost pe deplin satisfăcut. Opera
este, probabil, alcătuită cea mai poetică a
mare maestru de compoziție muzicală care a
d Wagner. Stilul operei reprezintă aceea pe-

rioadă, când Wagner se debarasează de influența ele-
mentelor muzicii franceze-italienești, și începe calea lui prop-
rie, originală în literatura operei, precum originali au fost
Palestrina, Mozart, Liszt în felul și activitatea lor. Chiar opera
aceasta este aceea, care cere o absolută egalare a forțelor
între: sol, ensemble, cor și orchestră. Dirigentul a depus o
muncă devotată, cu toții i-au stat întru ajutor. Bagheta lui de
maestru cu ușurință a trecut peste greutățile partiturii.
Motivul de dragoste, negațiune și răzbunare le-a crista-
lizat plastic. El, Pavel Constantin în Lohengrin, atât ca
înfățișare, cât și ca joc de scenă și cântec, întrunește ca-
litățile impuse ființei supraomenești. El rămâne magnific
în linia wagneriană de dicțiune, dela început până la
sfârșit, chiar în costul patetismului de care se servește.
D-soara Nestorescu, în Elsa, e o figură cu gesturi largi,
având voce și intonație curată și mult sentiment, cu un
joc de scenă degajat. Bine este d-na Ciurcu în Ortrud.
Dovedește inteligența de a se gândi asupra aceluia care
are de zis. Voce wagneriană, rezistibilă, marcantă. Fi-
gură puternică. Demonia, probabil, o va scoate din tainele
vieții. D-nii Szabó (Tetramund), Ujecu (Regele Henric),
Georgescu, tineri talenți cu material de voce remarcabil.
Corurile bărbătești rare în frumusețe și sonoritate,
orchestra, ca o simfonie veche, plină de sunete vibrante.
Decoruri (mai ales în actul II) ca pe puține scene din
străinătate. Regia wagneriană îi face onoare d-lui director
de scenă Constantin Pavel. O manifestație demnă de nume
mele de român a fost această reprezentație. Laudă
acelora, cari i dau așa de mult, din aceea ce au mai
prețios. Laudă acelora, cari știu astfel să-și înțeleagă
rolul lor de reprezentanți culturali a unui neam.

Aplauzele nu au putut înceta. A fost o revelație,
care am dori, să o avem și în Oradea-Mare.

Floria Capsali renunță și în străinătate aprecia
artistă în zilele trecute a debutat în Oradea-Mare pe
scena teatrului orășenesc. Arta ei coreografică cere o
apreciere specifică; este atât de unică și atât de supe-
rioară încât a da o recenziune prin câte-va cuvinte ar
însemna să disonoziderăm seriozitatea-cinste în munca
care s'a depus. Succesul cel mai mare l'a avut cu
Bacchautilii.

Marele tenor Burian a debutat în Carmen la
teatrul orășenesc. Este o amintire a vechiului artist de
forță D-ra Spiegel Anna dispune de o voce mezzosopran
frumoasă, voluminoasă, bine postată. Figură de scenă
simpatică, ca joc de scenă care denotă talent. Publicul a
fost satisfăcut în parte, și acesta este lucru principal.
Teatru plin, cassa plină și taxele la administrația finan-
ciară pentru artiști străini? Nu ne-am interesat!

ULTIMA ORA

Constantinopol, 22. Mai multe va-
de război grecești au bombardat
ursul zilei de ieri orașelul Baschiol
coasta Asiei Mici. Sunt mai mulți
și răniți, precum și mai multe
bărâmate. Artileria turcă a ri-

reprezentantul sovietelor, d. Kras-
declarat într'un interview, că
speranță în ce privește
area conflictului anglo-rus, cu tot
pacific în care e redactată nota
spuns a guvernului din Moscova.

verescu fost ministru președinte a so-
în Capitală, și va desbate cu fostul
u de interne Argetoianu. (Radon.)

Argetoianu fost ministru de interne a
t în „Lupta“ că, ia răspunderea în
bonurilor de tezaur. Este chestiunea
nutului de 32 mil. franci francezi.
ctată anume astfel că, România va fi
rată la plată, numai când leul egal-
ncul. Plata procentelor este cât se
favorabilă pentru noi. Împrumutul du-
40 ani. (Rador.)

partidul maghiar din România a ținut
recute un mare congres la Târgul-
ului. S'a luat în dezbatere mai ales
mea școlilor confesionele. S'a adus
rea că încât nu se va da ascultare
or lor, vor recurge la liga națiunilor,
le vor cere judecata.

evoluționarii bulgari au condamnat la
pe Sztambulinsky Prima Ministru
ntantului partidului țărănesc.

Suveranii Englezi au vizitat mormintele
eroilor englezi și italieni dela Vicenza.

Cicerin a adresat conferinței dela
Lausanne un protest în contra atitudinii,
făcându-le rezpozabile de asasinatul lui
Worowski.

Generalul francez Le Rond plecând
din România se află în prezent la Belgrad.

In urma limbajului violent a turcilor
grecii sunt foarte îngrijorați. In urma a-
cestora Bulgaira ia măsuri la graniță.

In 21 s'a deschis la Praga sub pre-
ședenția de onoare a lui Beneș conferința
internațională de comerț.

Bonar Law prim-ministru a Angliei a
dimisionat. In urma abzicerei, guvernul se
va reconstrui în frunte cu Baldwin ca prim-
ministru.

Pe linia Steele-Darlhausen s'a semnalat
o încercare de sabotaj prin explosive. La
Dortmund agitația camunistă continuă; gre-
veștii se cifrează la 30.000. Reprezentanții
mai multor mine au anunțat greva de sim-
patie. Minierii au organizat o defilare; po-
lițiștii îi escortau cu sabia în mână. Ma-
rile cuptoare din Boosch nu vor mai avea
în curând comcustibil.

Din Malta se anuță cu 15 distrugă-
toare engleze aparținând flotei din Mediter-
rana, au primit ordin să plece spre Dar-
danele.

Guvernul a sporit lista civilă a Suve-
ranului dela 2 milioane la 10 milioane anual, iar
a principelui Carol dela 500.000 lei la 2 milioane
anual.

**PROSPECT
DE EMISIUNE**

„Tipografia și Librăria Românească S. A.“
în Oradea-Mare a hotărât în adunarea generală
ținută la 26 Februarie 1923, ridicarea capitalului
social dela Lei 500.000 la Lei 1,150.000 și anume
prin emitarea a 5000 bucăți acții cu prețul nomi-
nal de 200 Lei bucata.

Fie cine, care participă la urcarea capitalului
prin subscripția acțiunilor, nu numai că-și pla-
sează capitalul său în avere reală, dar contri-
buește și la o operă culturală națională care prin
străduința intelectualilor din regiunea de frontieră
a Țării, are să devie o piatră fundamentală a zo-
nei culturale.

Societatea dispune de o avere, a cărei va-
loare întreit trece peste sumele cari până acuma
s'au investit în ea. Avem o tipografie care lucrează
cu 6 Hp. la 5 mașini, avem compactorie, avem o
librărie cu aproape toate cărțile de seamă și cu
un bogat deposit de papetărie. Avem stocuri de
cărți prețioase-didactice editura proprie, precum
am organizat un institut litografic cu forță motorică,

Bilanțul nostru, prezentat pe anul de gestiune
1922, arată situațiunea favorabilă în care ne
afliam. Dorim însă, ca în mod hotărâtor și deini-
tiv dezvoltarea institutului nostru.

Consiliul de administrație a fost însărcinat
cu ducerea la îndeplinire hotărâre adunării gene-
rale, și publică prospectul de emisiune asupra
celor 500 Obuc. acții, sub următoarele condiții:

1. Acționarii vechi au dreptul a semna ac-
țiuni noi în proporție 1 : 2.
2. Referitor la acționarii noi Cons. de Adm.
i-și rezervă dreptul a accepta subscripțiile sau a
e refuza.

3. Acțiile să emit :
a) pentru acționarii vechi cu cursul de 200
Lei în plus 25 Lei spese de fondare, la o ac-
ție, iară;

- b) pentru acționarii noi cu cursul de Lei 225
în plus lei 25 spese de fondare la o acție.

4. Acționarii vechi au să se declare până la
1 Iunie cor. la Direcțiunea Societății Oradea-Mare
(Strada Francisc Deac No. 2). Această declarație
va avea valabilitatea semnării și ea obligă pe
declarant la toată plățile conform proiectului de
emisiune. În caz de nedeclarare dreptul de prefe-
rință se va considera ca pierdut.

5. Condițiile de plată sunt:
a) la data subscrierei 50% a sumei semnată
în plus 25 Lei spese de fondare după fiecare
acție;

- b) la 1 Iunie a cor. 25% a sumei semnată;
- c) la 1 Sept. a cor. 25% a sumei semnată.

6. Încât semnatorii nu vor vărsa sumele
conform condițiunilor stabilite, se vor aplica dis-
pozițiunile codului comercial și ale statutelor.

7. Acțiunile nou esmise beneficiază de pe
anul de gestiune 1923 o dividendă, care cores-
punde la 50% a profitului net ce se za hotărâri de
împarțit între acționari.

8. Termenul de subscriere se fixează până
la inclusive ziua din 1 Iunie a. cor.

9. Liste de subscriere sunt depuse la:

- a) Banca Generală a Țării Românești în
București;
- b) „filiala în Oradea-Mare;
- c) „Bihoareana“ Institut de Credit și Econo-
mii R. A. Oradea-Mare;
- d) „filiala Marghita;
- e) „ „ „ Vașcău;
- f) „ „ „ Tinca;
- g) „ „ „ Salonta-Mare;
- h) Banca Centrală de Ind. și Com. S. A. Cluj;
- i) „ „ „ Oradea-Mare;
- j) Banca Românească filiala Oradea-Mare;
- k) Banca „Frontiera“ S. A. Oradea-Mare;
- l) Librăria Românească Oradea-Mare, (Str.
Parcul Traian 6);
- m) „Doina“ S. A. Beiuș;
- n) Banca Marmarosch, Blank & Comp. S. A.
sucursala Oradea-Mare;
- o) Biroul Central al Societății Noastre (Str.
F. Deac No. 2.)

Oradea-Mare, la 1 Martie 1923.

Consiliul de Administrație.

CRONICA ECONOMICA**Cursul devizelor la Oradea-Mare**

9 Maiu 1923

Corona maghiară	35
Marca	34
Coroana austriacă	380
Coroana Cehă	540
Francul francez	1235
Francul elvețian	3240
Dollarul	184
Lira	890
Fontul șterling	—

Bursa din Zürich

BERLIN — — — — —	100
NEW-YORK — — — — —	555
LONDRA — — — — —	—
PARIS — — — — —	3685
MILANO — — — — —	2675
PRAGA — — — — —	1655
BUDAPESTA — — — — —	1050
VIENA — — — — —	—

Valurile scumpetei ne cuprind zi de zi tot mai mult. O socoată nu mai poate face omul avizat la un salariu fix. Sunt multe cauzele și vom înșira, una după alta, pentru ca să vedem și ca să ne înțelegem, cum anume am putea pune capăt tendințelor de urcare înspăimântătoare a tuturor prețurilor. Una din multe cauze este politica economică, care dăinuște de ani de-arândul, și anume desorganizația surselor din cari trebuie să fie adăpate orașele mai ales. În urma împrejurărilor noi s'a micșorat afluența țărânelor cu alimente la orașele dela frontieră. Ar urma în mod natural ca și la noi, precum în țările de unde ne alimentăm cu legi noi, să ne alimentăm cu sisteme sănătoase pentru organizația economică. Orașele belgiene, franceze, germane anume cunosc o rază din apropierea orașelor de 25—30 km. în care rază se călătorește cu toate avantajile ce numai se pot asigura; și cu toate reducerile posibile cu bilete mers și întors. Tariful C. F. R. nou introdus cu 1 Mai ni prezintă de ex. cu privire la Cluj următoarele cifre: Cluj—Juc bilet cl. I (distanță de 18 km.) dela 1 Mai cl. I. 80 Lei, cl. II 52 Lei, cl. III 29 Lei. Până la 1 Mai, cl. III a fost 6—7 Lei, iar cl. II 18 Lei. În aceeași distanță București—Buștea cl. I costă 22 Lei. Până la 1 Maiu dela Cluj la Juc s'a solvit pentru 120 kg. lapte 20 Lei ca spese de transport, astăzi se solvește 162 Lei. La 1 kgr. în transport este diferența de aproape 1 Leu și 50 ani. Puii tineri de găscă se vând la sate mai depărtate cu 20 Lei, — pe când anul trecut erau mai scumpi. Acești pui, cari astăzi se adună de speculanți, pe când vor fi crescuți vor ajunge cu prețuri enorme la consumatorul din oraș! Ce câștigă țărânul? Dar ce câștigă și moșierul dacă numai poate merge la oraș decât pe trăsura sa! Atragem atențiunea celor competenți, și avem convingerea că ușor se poate face bine! Funcționari cu experiență și încredere vor ști întocmi un plan nou potrivit.

Leul se urcă

În sfârșit o zi de bucurie în viața economică dela noi, care dacă nu ar fi trecătoare ar putea sana mult, din mizeriile în care trăim. Griji grele materiale apasă peste toți. Realitatea valorii leului se pune în legătură cu aceea, că în strănătate sunt pe piață lei puțini, iară de altă parte bursa din Paris a recunoscut o seamă de transacțiuni în comerțul românesc ca reale.

**REGATUL ROMÂNIA
PARCHETUL TRIBUNALULUI ORADEA-MARE**

No. 14 C. 18/4—1923 preș.

Publicațiune

Noi primul procuror dela parchetul tribunalului Oradea Mare în conformitate cu dispozițiunile prevăzute de art. 72—83 din legea asupra contabilității publice, publicăm concurs de licitațiune pentru furnizarea a 537 m.² lemne de foc necesare încălzitului localurilor Parchetului și închisorii Oradea-Mare, în iarna anului 1923.

Ofertele referitoare scrise și sigilate se vor depune dimpreună cu garanția de 1/10 din costul total al lemnelor.

Nu se vor deschide decât ofertele acelora, cari vor îndeplini condițiunile de capacitate și cari vor fi depus garanțiile cerute.

Condițiunile contractului de furnizare se pot vedea în cabinetul primului procuror.

Licitațiunea publică se va ține înaintea subsemnatului în ziua de 31 Maiu 1923.

Primprocuror:

Dr. Valeriu Șovrea.

HACKMAYER

CROITOR BĂRBĂTESC

CROITORIE ORIGINALĂ FRANTUZEASCĂ

STOFE ENGLEZE ÎN DEPOZIT

ORADEA-MARE. — Str. AVRAM IANCU, 2

GRĂDINĂ DE VARĂ.

Am onoare a aviza Onor. public că am redeschis RESTAURANTUL DIN NOU TRANSFORMAT

La „DEALUL ZORILOR”
HEGYALJÁHOZ

Pentru comoditatea publicului dornic de distracție am aranjat separeuri, unde pe lângă aerul plin de miresme al dealurilor, stă la dispoziția publicului băuturile, vinurile proprii și mâncările calde și reci cu prețuri convenabile.

Pentru serate și banchete dispun de săli deschise și închise. Zilnic concertează o muzică distinsă. Cere sprijinul Onor. public

STEFAN VICSAJ

Proprietarul Restaurantului fost „Karger”.

TELEFON 3-98

PRODUSELE FABRICEI DE BEBE
CZELL
DIN CLUJ

Berea nutritoare „Hercules”**și Berea deschisă „Monostor”**

Din cauza calităților lor neîntrecute sunt Măreile Conducătoare

Cine dorește să bea bere bună să ceară prețutindeni numai pe acestea.

Lloyd 1749.—43.

Depou principal
la Oradea-Mare**“ORIENT”**S. A. pentru Industrie și Comerț
Str. Ghânyl, 5—7. Telefon 3-98.

TELEFON 3-98

Se anunță On. public
din Oradea-Mare
Județul Bihor,

SUCURSALA

V. MISSIR FII

STR. RIMANOCZII

este

Prima Desfacere de

CU

Mari Reduceri de

la toate articole

Vizitați, și vă veți con